

Kunskapsstegen

vägen till läslust och informationskompetens

Bibliotekets roll i lärandet
i Kramfors och Sollefteå kommuner

Språkutveckling

Läslust

Sökprocess

Informationskompetens

Inledning

Biblioteken i Kramfors och Sollefteå kommuner vill med Kunskapsstegen formulera sina mål kring läslust och informationskompetens. Med dessa mål vill vi bidra till en helhetssyn rörande bibliotekets roll för individens lärande i alla åldrar. I planen finns en ansvarsfördelning som förtydligar att det är just i samverkan som vi kan uppnå målen på bästa sätt.

Under arbetets gång har därför representanter för lärare, rektorer och vuxenutbildare inbjudits till samråd.

Vår utmaning är att bidra till en positiv utveckling när det gäller läsning och informationskompetens både hos barn och vuxna i livets olika faser. Därför vill vi i samverkan med andra aktörer verka för att

- föräldrar ska läsa mer för sina barn*
- barns och ungdomars läskunnighet och läsförståelse ska förbättras*
- klyftan mellan barn till låg- och högutbildade föräldrar ska minska vad det gäller informationskompetens och läskunnighet*
- gymnasieeleverna ska ha med sig goda baskunskaper till högskolan eller till andra områden i livet*
- vuxna i lärande ska se folkbiblioteket som en resurs för informationssökning och studier.*

I samarbetet mellan bibliotek, skola och eftergymnasial utbildning har rektorer, bibliotekschefer och utbildningsanordnare en viktig uppgift i att ge pedagoger och bibliotekspersonal möjlighet till samplanering, genomförande och utvärdering av målen.

Kramfors och Sollefteå juni 2007

Carin Collén Sollefteå bibliotek, Annika Sjöberg Sollefteå bibliotek
Monika Andersson Kramfors bibliotek, Madeleine Wallenius Kramfors bibliotek

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
Förskoleålder 0 - 5 år	Bidra till att stärka barns språkutveckling	Information vid föräldramöten om språkutveckling och vikten av att läsa för sina barn Bokprojekt t.ex. bokpåsar till förskolan/dagbarnvårdare, "Barnens första bok" till alla 1-åringar Samarbete med BVC/Dagbarnvårdare/Förskolepersonal ex. läslustombud på förskolan Sagostunder eller annan programverksamhet för yngre barn	Huvudbibliotekets barngrupp Filialföreståndare Förskolepersonal BVC

Bibliotekschef/Rektor ansvarar för att:

ge förskole- och bibliotekspersonal möjlighet till samarbete kring barns läsning och språkutveckling

Redovisning/utvärdering:

Vad: Att barn och personal minst en gång under perioden fått ta del av verksamheterna

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar aktiviteterna varje år till bibliotekschefen. I förskolans årliga föräldraenkät ställs några frågor om läslust och språkutveckling.

En samrådsgrupp med förskolans läslustombud och bibliotekspersonal tar del av redovisningen och kommer med förslag till utveckling av verksamheterna.

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
F – År 3	<p>Eleven ska få - grundläggande bibliotekskunskaper</p> <p>- hjälp att hitta fram till sin egen läsoplevelse</p>	<p>Eleven får lånekort och får lära sig - vad en författare, titel och illustratör är - skillnaden mellan skön- och facklitteratur - att böckerna i biblioteket är sorterade efter ett visst system</p> <p>Läsfrämjande arbete, t. ex. boksamtal, berättarstunder, olika bokprojekt</p> <p>Information till lärare/föräldrar om media för lässvaga eller funktionshindrade barn</p> <p>Bibliotekspersonal medverkar på föräldramöten</p>	<p>Skolbibliotekspersonal/ Lärare Filialföreståndare Skolbibliotekscentralen Huvudbibliotekets barngrupp</p>

Rektor ansvarar för att:

formulera skolbibliotekets uppdrag att stödja skolans mål när det gäller läsning och informationskompetens

Bibliotekschef/Rektor ansvarar för att:

pedagoger och bibliotekspersonal ges möjlighet att samarbeta kring läsfrämjande och informationskompetens

Redovisning/utvärdering:

Vad: Att barn och personal minst en gång under perioden fått ta del av verksamheterna

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar aktiviteterna varje år till bibliotekschefen som i sin tur redovisar det samlade resultatet för rektorerna.

En samrådsgrupp med lärare från grundskolan och bibliotekspersonal tar del av redovisningen och kommer med förslag till utveckling av verksamheterna.

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
År 4 - 6	<p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - fördjupa sina bibliotekskunskaper och grundlägga sin informationskompetens - få hjälp att hitta fram till nya läsupplevelser 	<p>Övningar i att söka i bibliotekskatalog</p> <p>Undervisning i hur man söker i lexikon, uppslagsverk och vissa databaser</p> <p>Olika former av läs- och litteraturverksamhet, t. ex. Bokjuryn</p> <p>Information till lärare/föräldrar om media för lässvaga eller funktionshindrade barn</p>	<p>Skolbibliotekspersonal/ Lärare</p> <p>Filialföreståndare</p> <p>Skolbibliotekscentralen</p> <p>Huvudbibliotekets barngrupp</p>

Rektor ansvarar för att:

formulera skolbibliotekets uppdrag att stödja skolans mål när det gäller läsning och informationskompetens

Bibliotekschef/Rektor ansvarar för att:

pedagoger och bibliotekspersonal ges möjlighet att samarbeta kring läsfrämjande och informationskompetens

Redovisning/utvärdering:

Vad: Att eleverna minst en gång under perioden fått ta del av verksamheterna.

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar aktiviteterna varje år till bibliotekschefen som i sin tur redovisar det samlade resultatet för rektorerna.

En samrådsgrupp med lärare från grundskolan och bibliotekspersonal tar del av redovisningen och kommer med förslag till utveckling av verksamheterna.

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
År 7 - 9	<p>Eleven ska - utveckla sin informationskompetens</p> <p>- utveckla sin läslust och sin förmåga att läsa olika typer av texter</p>	<p>Undervisning och handledning i informationssökning i anslutning till de ämnen som eleverna arbetar med t.ex. träning i</p> <ul style="list-style-type: none"> - att med hjälp av bibliotekskatalogen kunna söka en boktitel eller ett ämne och hitta var i biblioteket böckerna finns - att via bibliotekets hemsida kunna söka i flera olika databaser - att använda olika sökmetoder på internet - att jämföra och kritiskt granska fakta från olika källor <p>Bokpresentationer, litteraturprojekt exempelvis gåvoböcker</p> <p>Vid behov introducera elever/lärare i lämpliga läshjälpmedel, t. ex. Bok & band, digitala talböcker (Daisy)</p>	<p>Skolbibliotekspersonal/Lärare Filialföreståndare Skolbibliotekscentralen Huvudbiblioteket</p>

Rektor ansvarar för att:

formulera skolbibliotekets uppdrag att stödja skolans mål när det gäller läsning och informationskompetens

Bibliotekschef /Rektor ansvarar för att:

pedagoger och bibliotekspersonal ges möjlighet att samarbeta kring läsfrämjande och informationskompetens

Redovisning/utvärdering:

Vad: Att eleverna minst en gång under perioden fått ta del av verksamheterna.

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar aktiviteterna varje år till bibliotekschefen som i sin tur redovisar det samlade resultatet för rektorerna.

En samrådsgrupp med lärare från grundskolan och bibliotekspersonal tar del av redovisningen och kommer med förslag till utveckling av verksamheterna.

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
Gymnasiet	<p>Eleven ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - fördjupa sin informationskompetens <ul style="list-style-type: none"> - utveckla sin läslust och sin förmåga att läsa och tolka texter 	<p>Undervisning i informationssökning i samband med fördjupningsuppgifter, t. ex. träning in att</p> <ul style="list-style-type: none"> - avgränsa ett ämne och formulera en frågeställning - kritiskt granska och värdera källor - reflektera över sin sökprocess <p>Erbjuda utbildning i informationssökning för lärare</p> <p>Läsfrämjande verksamhet, exempelvis bokpresentationer och läsprojekt</p> <p>Informera lärare och elever om läshjälpmedel, t. ex. talböcker</p>	Gymnasiebibliotekarie/Lärare

Rektor ansvarar för att:

formulera skolbibliotekets uppdrag att stödja skolans mål när det gäller läsning och informationskompetens.

Bibliotekschef /Rektor ansvarar för att:

pedagoger och bibliotekspersonal ges möjlighet att samarbeta kring läsfrämjande och informationskompetens

Redovisning/utvärdering

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar varje år aktiviteterna till bibliotekschefen som i sin tur redovisar det samlade resultatet för rektorerna

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
Eftergymnasiala studier KY-utbildning Påbyggnadsutbildning Högskola	Den studerande ska få möjlighet att - vidareutveckla sin informationskompetens	Biblioteket ska erbjuda Riktad användarundervisning för studerande, enskild eller gruppvis t.ex. träning i att - med utgångspunkt från bibliotekets hemsida känna till och kunna använda sig av olika nättjänster och sökverktyg - kritiskt granska och värdera olika källor	Studiebibliotekarie i samarbete med övrig personal Bibliotekschef Utbildningsanordnare

Redovisning/utvärdering

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar varje år aktiviteterna till bibliotekschefen som i sin tur redovisar det samlade resultatet till vuxenutbildningens ledning.

Målgrupp	Mål	Verksamhet	Ansvar
<p>Allmänhet Föreningar SFI Folkhögskolor Studieförbund KomVux och andra unbildningsanordnare på gymnasienivå.</p>	<p>Besökaren ska</p> <ul style="list-style-type: none"> - få kunskap om bibliotekets utbud och tjänster - känna till och kunna använda sig av bibliotekets hemsida och webbkatalog - få inspiration till läsning av skönlitteratur 	<p>Riktad visning av biblioteket för grupper och föreningar</p> <p>Enskild handledning i olika nättjänster, e-posthantering m.m.</p> <p>Förmedla kunskap om de viktigaste sökverktygen och informationskällorna</p> <p>Boksamtal, rådgivning, lästips</p>	<p>Studiebibliotekarie i samarbete med övrig personal Bibliotekschef Utbildningsanordnare</p>

Redovisning/utvärdering

Hur: Bibliotekspersonalen redovisar varje år aktiviteterna till bibliotekschefen som i sin tur redovisar det samlade resultatet till vuxenutbildningens ledning.

Styrdokument

Barnkonventionen

Artikel 13

1. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.
2. Utövandet av denna rätt får underkastas vissa inskränkningar men endast sådana som är föreskrivna i lag och som är nödvändiga
 - (a) för att respektera andra personers rättigheter eller anseende; eller
 - (b) för att skydda den nationella säkerheten, den allmänna ordningen (ordre public) eller folkhälsan eller den allmänna sedligheten.

Artikel 31

1. Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.
2. Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

UNESCO:s skol- och folkbiblioteksmanifest

<http://www.unesco-sweden.org/dokument/tv%E500version2.pdf>

Bibliotekslagen (1996:1596) med tillägg (2004:1261)

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.

Varje kommun skall ha folkbibliotek.

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Läroplan för förskolan Lpfö -98

"Språk och lärande hänger ouppslutligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan skall medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål."

Grundskoleförordningen

1 kap. 4 § Grundskolan skall ha ändamålsenliga lokaler. Den skall också ha utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. I bibliotekslagen (1996:1596) finns bestämmelser om skolbibliotek inom grundskolan.

Läroplan för de frivilliga skolformerna, Lpf 94

"Eleverna skall också kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna skall träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett alltmer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta. Inom gymnasiesärskolan och särvtux skall eleverna tillägna sig ett alltmer undersökande sätt att tänka och arbeta.

Kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje,

Har förmåga att kritiskt granska och bedöma det eleven ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor."

Högskolelagen

8§ Utbildning på grundnivå skall väsentligen bygga på de kunskaper som eleverna får på nationella eller specialutformade program i gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. Regeringen får dock medge undantag när det gäller konstnärlig utbildning.

Utbildning på grundnivå skall utveckla studenternas

- förmåga att göra självständiga och kritiska bedömningar
- förmåga att självständigt urskilja, formulera och lösa problem, och
- beredskap att möta förändringar i arbetslivet.

Inom det område som utbildningen avser skall studenterna, utöver kunskaper och färdigheter, utveckla förmåga att söka och värdera kunskap på vetenskaplig nivå

- följa kunskapsutvecklingen, och
- utbyta kunskaper även med personer utan specialkunskaper inom området (Lag 2006:173)

Policy biblioteksservice till vuxenstuderande Kramfors Sollefteå bibliotek

Handledning i eller information om hur man söker i bibliotekets katalog och för allmänheten tillgängliga databaser, bör alltid erbjudas och vara anpassad till den studerandes behov och biblioteksvana.

Kontakt och dialog, formell och informell – med såväl utbildare som studerande skall eftersträvas för att:

- sprida information om bibliotekets arbetssätt och resurser
- fortlöpande utveckla biblioteket
- få kunskap om vilka utbildningar som pågår, kursuppläggning, studerandes behov m.m. för att underlätta planering av visningar och handledning.

Biblioteket skall eftersträva att tillgodose funktionshindrades speciella behov av tillgänglighet och service, till exempel lämna information om inläsningstjänst, sträva efter att anpassa lokaler och teknik till behov som kan finnas.